

Mr Ian Westley
Prif Weithredwr
Cyngor Sir Benfro
Neuadd y Sir
Hwlfordd
Sir Benfro.
SA61 1TP

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

17 Ebrill 2015

Annwyl Mr Westley

Hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol a roddir o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006: Gwybodaeth Ychwanegol Angenrheidiol

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch ichi unwaith eto am roi ymateb prydlon i'm Hanghenion Gweithredu, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â chanfyddiadau fy Adolygiad o Gartrefi Gofal.

Erbyn hyn, rwyf wedi cael cyfle i adolygu pob ymateb gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad ac rwyf wedi amgáu fy arfarniad o'ch ymateb chi.

Os codoch chi gwestiynau penodol ynghylch fy Anghenion Gweithredu, mae fy ymateb i'r rhain wedi'i atodi.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Fel y gwelwch o'm dadansoddiad i, rwyf wedi nodi'n glir a yw pob elfen yn eich ymateb yn 'dderbyniol', yn 'rhannol' (angen rhagor o wybodaeth) neu'n 'annerbyniol'. Mae 'derbyniol' yn golygu bod lefel y sicrwydd sydd wedi'i roi imi ar sail yr wybodaeth a roddwyd yn ddigonol; mae 'rhannol' ac 'annerbyniol' yn golygu bod arna i angen rhagor o wybodaeth er mwyn cael fy sicrhau y bydd yr Angen Gweithredu'n cael ei roi ar waith ac y bydd y canlyniad arfaethedig yn cael ei gyflawni.

Pan wyf wedi dod i'r casgliad bod elfen yn eich ymateb naill ai'n rhannol neu'n annerbyniol, mae arna i angen rhagor o wybodaeth neu ymagwedd ddiwygiedig er mwyn cael fy modloni bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'r Angen Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol er mwyn cyflawni'r newid angenrheidiol. Dylech ddarparu'r wybodaeth hon imi erbyn **dydd Gwener 15 Mai 2015**, yn unol â'r amserlenni a bennir yn Neddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Os nad ydych yn glir ynglŷn ag unrhyw agwedd ar eich ymateb, yn arbennig felly beth fyddai'n rhoi'r lefel sicrwydd rwy'n chwilio amdani, neu os oes gennych gwestiynau manwl am yr Anghenion Gweithredu, mae croeso ichi gysylltu â mi.

O dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006, mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb. Byddaf hefyd yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu, ar sail yr wybodaeth bellach a fydd yn dod i law, y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu. Yn ychwanegol at gyhoeddi'r wybodaeth ar fy ngwefan, byddaf hefyd yn gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol, o ran trosolwg o'r camau sydd ar eu hanner a'r camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd.

Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'm Cyfarwyddwr Llesiant a Grymuso, Daisy Cole, ar 08442 640670.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Sir Penfro

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol.
- lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty.

Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir.

Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos ymwybyddiaeth dda o amrediad ac o rôl eiriolaeth. Er hynny, mae angen gwybodaeth ynglŷn ag Anghenion Gweithredu'r Comisiynydd ac a yw'r ddarpariaeth eiriolaeth bresennol yn cyrraedd y nod yn y tair enghraifft y cyfeirir atyn nhw yn yr Anghenion, sef, cau cartrefi gofal, POVAs, wrth symud yn uniongyrchol o'r ysbyty.

Mae'r Awdurdod Lleol yn rhoi amlinelliad o gynllun gweithredu sylfaenol, gan gyfeirio at gamau sydd wedi'u nodi fel rhan o'r broses Rheoli Contractau – ond mae angen rhagor o fanylion yma. Byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad o'r ddarpariaeth bresennol ac o gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo

hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos diffyg ymwybyddiaeth ynghylch yr amrediad o wasanaethau arbenigol a ddylai fod ar gael ac yn cael eu cynnig i'r preswylwyr, megis nyrsys arbenigol strôc etc.

Nid yw ymateb yr Awdurdod Lleol yn rhoi manylion am y gwasanaethau arbenigol sydd ar hyn o bryd yn mynd i mewn i gartrefi gofal i helpu pobl i adsefydlu.

Mae'r Awdurdod Lleol yn dweud yn ei ymateb fod ei wasanaeth ail-alluogi mewnol wedi cael ei aildendro'n ddiweddar ac mai'r Grŵp Cymorth Dynol sydd erbyn hyn yn cyflawni'r contract hwn. Er hynny, does dim syniad wedi'i roi o'r hyn y mae'r gwasanaeth ail-alluogi hwn yn ei ddarparu.

Er bod cynllun gweithredu sylfaenol wedi'i ddarparu, byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad byr o'r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia sylfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwylio ac asesu perfformiad.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o bwysigrwydd hyfforddiant dementia. Mae'r Awdurdod Lleol yn dweud ei fod yn cynnig hyfforddiant ymwybyddiaeth dementia person-ganolog; er nad yw'n dweud a yw hyn

yn ateb yr Angen Gweithredu y dylai'r holl staff gofal wneud yr hyfforddiant hwn fel rhan o'r broses ymsefydlu. Mae'r ymateb yn dweud y bydd hyn yn flaenoriaeth ar gyfer cynllun hyfforddiant eu Partneriaeth Datblygu Gweithlu Gofal Cymdeithasol.

Mae'r ymateb yn dweud bod hyfforddiant dementia ar lefel uchel, ac wedi'i dargedu, yn cael ei gomisiynu ond nid yw'n dweud a fydd rhaid i bob rheolwr cartref gofal ei ddilyn ac a fyddan nhw'n dilyn datblygiad parhaus ynglŷn â dementia.

Mae yna dystiolaeth o ymarfer da yn yr ymateb gyda chyfeiriad at gydweithio â Choleg Sir Benfro i gyflwyno unedau dementia achrededig yn y dyfodol.

Nid yw'n glir a yw'r holl staff yn cael eu hyfforddi fel rhan o'r broses ymsefydlu ac a oes hyfforddiant lefel uchel yn cael ei roi i bob Rheolwr Cartref Gofal.

Nid yw'r ymateb yn nodi bylchau yn y ddarpariaeth ychwaith ac nid yw'n nodi cynllun gweithredu i fynd i'r afael ag unrhyw ddiffygion yn y ddarpariaeth. Gallai'r ymateb gael ei wella drwy ddadansoddiad o'r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Cychwynnol – Rhannol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio'r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy'n bodoli. Mae'n rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy'n seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos rhywfaint o ddealltwriaeth o bwysigrwydd cyfeillio, gan ddweud bod cynlluniau cyfeillio ar gael drwy Age Cymru, RVS ac RSVP. Mae ymateb yr Awdurdod Lleol hefyd yn rhestru gweithgareddau/ymweliadau

mwy anffurfiol sy'n cael eu darparu mewn cartrefi gofal, sef ymweliadau â thafarnau, ysgolion, theatrau lleol etc. gan gynnig cyfle i gyfeillio mewn ystyr llai ffurfiol. Mae'r ymateb yn esbonio sut mae cludiant yn cael ei drefnu i alluogi pobl i fynd i oedfaon a bod arweinwyr crefyddol yn cael eu hannog i ymweld â chartrefi gofal.

Er ein bod yn croesawu hyn, mae'r ymateb yn disgrifio cyfeillio yng nghydestun gweithgareddau ac nid yw'n siarad am rôl hollbwysig perthnasoedd mewn cyfeillio.

Efallai fod hyn wedi'i gynnwys yn y Cynllun Gweithredu ac mae'r Awdurdod Lleol yn datgan ei ymrwymiad i gydweithio â'r sector gwirfoddol i ystyried gwasanaethau at y dyfodol, ond heb dystiolaeth mae'n anodd pwyso a mesur.

Byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad o'r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 5.6

Casgliad Cychwynnol – Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bywyd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn dangos parodrwydd i gydymffurfio â'r angen, gan roi pwyntiau ychwanegol sy'n dangos parodrwydd i wneud mwy na dim ond ymuno â Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Cychwynnol – Rhannol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt.

Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos dealltwriaeth o wrando ar leisiau pobl hŷn a sicrhau bod camau'n cael eu cymryd ynglŷn â'r materion a godir. Er hynny, trosolwg bras iawn a geir yn yr ymateb ac nid yw'n mynd i'r afael â'r manylion yn anghenion y Comisiynydd, sef diffyg canolbwyntio ar ansawdd bywyd a lleisiau defnyddwyr gwasanaethau.

Byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad o'r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol. Byddai hyn yn rhoi sicrwydd y byddai'r Awdurdod Lleol yn bodloni'r Angen Gweithredu mewn gwirionedd.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Cychwynnol – Rhannol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at
- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrau
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio.

Mae'r ymateb yn dweud ei fod yn cydymffurfio ond nid yw'n cyfeirio at y meysydd penodedig newydd sy'n ofynnol fel rhan o'r Datganiad Ansawdd Blynyddol.

Os yw'r Awdurdod Lleol yn cynhyrchu datganiadau ansawdd blynyddol ar hyn o bryd, yna mae angen rhagor o fanylion ar gynnwys y rhain ac a ydyn nhw'n ateb anghenion penodol y Comisiynydd.

Mae'r Awdurdod Lleol yn dweud bod swyddogion monitro ansawdd wedi dechrau ymweld â chartrefi gofal a bod barn gofalwyr ac aelodau teuluol yn cael ei chasglu fel rhan o'r broses. Er hynny, mae'n ansicr a fydd yr Awdurdod Lleol yn gosod yr angen hwn ar waith neu beidio.